

Het begrip ‘te goeder trouw’ in art. 15 lid 1 WAM

Verhaalsrecht WAM-verzekeraar op
beschonken bestuurder, die niet
verzekeringnemer is

12 april 2024

Marjolein Keijzer-de Korver

HR 8 september 2023, ECLI:NL:HR:2023:1164 (*Univé/derde-verzekerde*)

Casus:

- 2014, zoon leent auto vader na avondje stappen met teveel alcohol (1,26 mg/ml bloed/art. 8 lid 2 en 3 WVV 1994);
- zoon veroorzaakt eenzijdig ongeval, waarbij inzittende letselschade oploopt;
- zoon als bestuurder de aansprakelijke persoon;
- WAM-verzekeraar (Univé) vergoedt letselschade inzittende,
- hoewel geen sprake van polisdekking i.v.m. alcoholclausule
- en zoekt verhaal op zoon/bestuurder o.g.v. art. 15 lid 1 WAM.

Art. 15 lid 1 WAM:

*“De verzekeraar die ingevolge deze wet de schade van een benadeelde geheel of ten dele vergoedt, **ofschoon de aansprakelijkheid voor die schade niet door een met hem gesloten verzekering was gedekt**, heeft voor het bedrag der schadevergoeding verhaal op de aansprakelijke persoon. **Het bepaalde in de vorige zin geldt niet ten aanzien van de aansprakelijke persoon, die niet is de verzekeringnemer, tenzij hij niet te goeder trouw mocht aannemen dat zijn aansprakelijkheid door een verzekering was gedekt.**”*

Ratio tweede volzin: bescherming derde-verzekerde.

Stelplicht en bewijslast dat aan tenzij-clausule is voldaan, rusten op WAM-verzekeraar.

Vader is verzekeringnemer, zoon niet. Mocht zoon te goeder trouw aannemen dat zijn aansprakelijkheid door verzekering was gedekt? Zo ja, dan geen verhaalsmogelijkheid.

In art. 15 WAM onderscheid tussen WAM-dekking en (ontbreken van) polisdekking:

WAM-dekking

Art. 3 WAM:

“1. De verzekering moet (...) de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, waartoe het motorrijtuig in het verkeer aanleiding kan geven, van iedere bezitter, houder en bestuurder van het verzekerde motorrijtuig (...)”

2. De verzekering moet de schade omvatten, welke aan personen en aan zaken wordt toegebracht (...). Hierin is begrepen de schade, toegebracht aan personen die (...) worden vervoerd door het motorrijtuig, dat de schade veroorzaakt; (...)”

Art. 6 WAM: action directe benadeelde jegens WAM-verzekeraar

Art. 11 lid 1 WAM: (contractuele) verweermiddelen verbod van verzekeraar tegenover benadeelde

Polisdekking tussen verzekeraar en verzekeringnemer:

Alcoholclausule (hier): *“Schade is niet verzekerd als (...) de bestuurder niet had mogen rijden. Bijvoorbeeld omdat hij: - alcohol (...) heeft gebruikt (...).”*

Verzekeraar kan alcoholclausule niet tegenwerpen aan benadeelde (art. 11 lid 1 WAM), wel aan verzekeringnemer-aansprakelijke persoon.

Maar hoe zit het als de aansprakelijke persoon niet verzekeringnemer is?

Positie “derde-verzekerde”

Univé zoekt o.g.v. art. 15 lid 1, tweede volzin WAM verhaal op zoon/bestuurder, omdat ongeval en schade zijn veroorzaakt door rijden onder invloed alcohol.

RB en Hof wijzen regresvordering af.

RB verwees naar HR 16/1/2015, ECLI:NL:HR:2015:83 (*TVM Verzekeringen /verzekeringnemer*), maar dat zag op de uitleg/reikwijdte van een opzetuitsluiting in relatie tussen WAM-verzekeraar en de verzekeringnemer en daarmee op de vraag of de verzekeringnemer dekking had onder de polis (art. 15 lid 1, *eerste* volzin WAM).

In onderhavig geval stond vast dat vader-verzekeringnemer geen dekking had op de polis vanwege alcoholclausule. Het door RB genoemde arrest was hier (waar het gaat om de uitleg van art. 15 lid 1, *tweede* volzin WAM) dan ook niet richtinggevend.

Hof Amsterdam 1/2/2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:248
overwoog:

dat niet is gebleken dat de zoon *wist* van de consequenties van het gebruik van alcohol voor de dekking, en ook dat

het *“geen feit van algemene bekendheid [is] dat schade bij rijden onder invloed zeer wel van dekking kan zijn uitgesloten.”*

Daarmee knoopte het Hof aan bij het arrest HR 13/1/2006, ECLI:NL:HR:2006:AU3715 (*London/Aegon*).

En verder:

Vervolg Hof:

“Niet gezegd kan worden dat het algemeen publiek in 2014 geacht werd te weten dat er WAM-verzekeraars zijn die de polisdekking met een alcoholclausule hebben beperkt (...), zodat die WAM-verzekeraars de mogelijkheid hebben een uitgekeerd schadebedrag op de verzekerde te verhalen als die heeft gereden onder invloed van alcohol. De WAM-verzekering heeft dus een externe- en een interne kant en om de mogelijke dekkingsconsequenties daarvan te begrijpen en te overzien, is specifieke kennis en enig juridisch inzicht nodig. Het gaat daarmee niet om een feit dat iedereen geacht wordt te weten of zonder noemenswaardig onderzoek uit algemeen toegankelijke bronnen te weten kan komen.”

Het Hof concludeerde dat de zoon *te goeder trouw* mocht aannemen dat zijn aansprakelijkheid was gedekt.

In cassatie: uitleg goede trouw-begrip in art. 15 lid 1 WAM

Hoge Raad:

“Bij beantwoording van de vraag of de aansprakelijke persoon, die niet is de verzekeringnemer, niet te goeder trouw mocht aannemen dat zijn aansprakelijkheid door een verzekering was gedekt, is het begrip goede trouw te begrijpen op dezelfde wijze als in art. 3:11 BW. Goede trouw ontbreekt derhalve niet alleen indien de aansprakelijke persoon wist dat zijn aansprakelijkheid niet door een verzekering was gedekt, maar ook indien hij dat in de gegeven omstandigheden behoorde te weten. Van dat laatste is ook sprake als de aansprakelijke persoon dienaangaande goede reden had tot twijfel.”

Art. 3:11 BW:

“Goede trouw van een persoon, vereist voor enig rechtsgevolg, ontbreekt niet alleen, indien hij de feiten of het recht, waarop zijn goede trouw betrekking moet hebben, kende, maar ook indien hij ze in de gegeven omstandigheden behoorde te kennen. Onmogelijkheid van onderzoek belet niet dat degene die goede reden tot twijfel had, aangemerkt wordt als iemand die de feiten of het recht behoorde te kennen.”

Vervolg Hoge Raad:

Hof had vastgesteld dat zoon besepte dat het (zeer) onverstandig, niet toegestaan en (mogelijk) strafbaar was om in de auto te gaan rijden, alsmede dat *van algemene bekendheid* is – en in 2014 was - :

1. dat het gevaarlijk is om in auto te gaan rijden met te veel alcohol op,
2. dat dit strafrechtelijke consequenties kan hebben
3. dat iemand die schade lijdt als gevolg van een aanrijding door een bestuurder die onder invloed is van alcohol, niet met de schade blijft zitten en
4. dat verzekeraars in verzekeringsvoorwaarden uitsluitingen opnemen.

Desondanks had Hof geoordeeld dat goede trouw bij de zoon niet ontbrak, omdat het geen feit van algemene bekendheid was dat rijden onder invloed van alcohol van dekking kon zijn uitgesloten.

Vervolg Hoge Raad:

Volgens HR heeft Hof hiermee miskend dat goede trouw ook ontbreekt als zoon *goede reden had te twijfelen* of zijn aansprakelijkheid was gedekt, althans heeft Hof zijn oordeel – in het licht van de gestelde feiten en omstandigheden – niet begrijpelijk gemotiveerd.

Volgt vernietiging en verwijzing.

Naar mijn verwachting zal in verwijzingsprocedure worden vastgesteld dat Univé toch verhaal kan nemen op zoon/bestuurder, omdat aan tenzij-clausule is voldaan.

(Verweer derde-verzekerde: eigen schuld inzittende)

Hof had op aangeven Univé ingezoomd op feiten en omstandigheden van algemene bekendheid, art. 149 lid 2 Rv. Hof verwees naar:

HR 13 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU3715 (London/Aegon):

- casus speelde in 1999;
- samenloop van twee WAM-verzekeringen;
- in Aegon-polis dekkingsuitsluiting voor *“schade veroorzaakt terwijl de feitelijke bestuurder niet wettelijk bevoegd is het motorrijtuig te besturen”*;
- London-polis bevatte harde na-u-clausule; Aegon-polis zachte na-u-clausule;
- bestuurder had met teveel alcohol op aanrijding veroorzaakt met vervangende auto.
- wie van de twee WAM-verzekeraars moest dekking verlenen?

Vervolg HR arrest 2006 (London/Aegon)

Uitleg dekkingsuitsluiting in Aegon-polis en reikwijdte van het begrip ‘feit van algemene bekendheid’ waarbij het Hof had aangeknoopt:

“Het Hof heeft de reikwijdte van het begrip “feit van algemene bekendheid” in art. 149 lid 2 Rv. miskend nu (...) geenszins gezegd kan worden dat het algemene publiek dat een WAM-verzekering afsluit [in 1999], geacht kan worden te weten of uit voor ieder toegankelijke bronnen te weten kan komen dat veelal in WAM-verzekeringen dekking is uitgesloten voor schade die is toegebracht door de verzekerde auto terwijl de bestuurder daarvan meer alcohol in zijn bloed had dan het wettelijk toegestane promillage.”

P-G Hartlief 20/1/2023, ECLI:NL:PHR:2023:90

Het arrest *London/Aegon* niet bruikbaar, omdat:

- samenloopgeschil tussen twee verzekeraars;
- uitleg van uitsluitingsclausule in de verhouding tussen partijen bij verzekeringsovereenkomst (i.p.v. tussen WAM-verzekeraar en derde-verzekerde);
- betrof uitleg andere uitsluitingsclausule dan alcoholclausule;
- zag niet op uitleg goede trouw in art. 15 WAM.

P-G: Feiten van algemene bekendheid (art. 149 lid 2 Rv.) kunnen weliswaar *aanknopingspunt* bieden bij de vaststelling of iemand niet te goeder trouw is in de zin van art. 15 lid 1, tweede volzin WAM, maar het bestaan van een feit van algemene bekendheid is *geen vereiste* om goede trouw afwezig te achten. Art. 149 lid 2 Rv. is een *te strenge maatstaf*, art. 3:11 BW heeft een lagere drempel (twijfel).

Afhankelijk van alle omstandigheden van het geval.

Zie lagere rechtspraak over art. 15 WAM, in lijn met HR 8/9/2023 :

- RB Haarlem 25 juli 2007, ECLI:NL:RBHAA:2007:BB7540, r.o. 4.5 en 4.6 (bestuurder, die auto zonder toestemming gebruikte, veroorzaakt ongeval);
- RB Dordrecht 28 november 2007, ECLI:NL:RBDOR:2007:BB9732, r.o. 5.3.4 (WAM-verzekering bewust op naam vrouw verzekerde gezet i.v.m. zijn eerdere veroordeling wegens rijden onder invloed);
- RB Arnhem 7 juli 2010, ECLI:NL:RBARN:2010:BN2933, r.o. 4.7 (ongeval veroorzaakt door zoon met opgevoerde brommer; art. 15 lid 2 WAM);
- RB Noord-Holland 21 december 2022, ECLI:NL:RBNHO:2022:11528, r.o. 4.6 t/m 4.10 (dronken bestuurder verleent geen voorrang, rijdt te hard, veroorzaakt ongeval);
- RB Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1502, r.o. 4.16 en 4.17 (vennoot van vof veroorzaakt schade na uitzetten tractiecontrole en met teveel alcohol op).

Samenvattend:

Is verhaal mogelijk ex art. 15 lid 1 WAM?

- Is de aansprakelijke persoon verzekeringnemer? Dan zonder meer;
- Is de aansprakelijke persoon niet verzekeringnemer, maar derde-verzekerde?
Dan niet, tenzij

hij niet te goeder trouw mocht aannemen dat zijn aansprakelijkheid door verzekering was gedekt.

Te goeder trouw:

- kennen/weten;
- behoren te kennen/weten;
- goede reden hebben tot twijfel (bij twijfel geen bescherming derde-verzekerde).